

Bralne minutke v knjižnem kotičku

■ **Suzana Pirman**, prof. razrednega pouka, je učiteljica 1. in 2. razreda v podružnični šoli na Pristavi pri Mestinju, *Osnovna šola Podčetrtek*. Ima več kot trideset let delovnih izkušenj na področju vzgoje in izobraževanja. Sodeluje na številnih prireditvah vseživljenjskega učenja, vodi ustvarjalne delavnice, šole v naravi ter pripravlja otroke na nastope na različnih prireditvah.

Prav gotovo je bilo o branju že veliko povedanega in napisanega, zato se prispevek ne ukvarja s teoretično platjo, skuša pa zajeti nekaj dolgoletnih izkušenj iz prakse. V prispevku so predstavljene vsakodnevne bralne dejavnosti, ki se izvajajo v šolskem okolju v obdobju otrokovega vstopa v osnovno šolo in so povezane z družinskim branjem. V članku je prikazan tudi pomen sodelovanja med šolo in vrtcem, ki poteka v okviru bralnih minutk z namenom, da bi otrokom zagotovili lažji prehod iz vrtca v šolo.

Živimo v času, ko se namesto v svet knjig otroci v prostem času vse pogosteje zatekajo v svet računalniških igrice, ko branje vse prevečkrat predstavlja obvezo, ki jo je treba opraviti; v času, ko tekmovalstvo za bralno značko večine učencev ne zanima več, domače branje pa za mnoge otroke predstavlja neprijetno dolžnost; v času, ko predšolski otroci odraščajo obdani z interaktivnimi igračami, listajo knjige, ki oddajajo zvoke, pojejo in se bleščijo. Starši otrokom tako rekoč v zibelko polagajo mobilne telefone, tablice, v katere otroci strmiijo, pri tem pa pozabijo na ves zunanji svet. Nič čudnega, da jim knjige kasneje niso več zanimive. Tega kot ljubiteljica knjig in branja preprosto ne morem razumeti in doumeti, saj spadam med ljudi, ki jim knjiga ponuja veliko užitek; že kot otrok sem za branje izkoristila vsak prosti trenutek. Knjige so me že od nekdaj odpeljale v svet neizmerne domišljije in branje je še vedno moje najljubše opravilo v prostem času. Svojo ljubezen do knjig in branja skušam prenašati na otroke.

Kot učiteljica prvega razreda imam srečo, da delam s starostno skupino otrok, ki imajo veliko željo po učenju branja. To njihovo veliko notranjo motivacijo skušam ohranjati od prvega trenutka, ko prestopijo šolski prag. Učenci se že prvi dan seznaniijo z različnimi kotički v razredu. Prav pose-

bej privlačen se jim zdi knjižni kotiček, ki ga skušam pripraviti čim bolj privlačnega, skrivnostnega in zanimivega. Vanj vedno spravim nekaj knjig iz svoje mladosti, pa tudi knjige moje mame in celo babice. To so knjige, do katerih imam sama zelo spoštljiv odnos, ki ga skušam prenesti tudi na učence. Ko prvošolec ponosno, z velikim žarom v očeh pove, da bo za bralno značko pripovedoval o knjigi, ki je očkova, in da bo prebral oziroma pripovedoval tudi o drugih knjigah, ki so iz časa očkovga otroštva, se zavem, kako pomembno je vse, kar delamo učitelji, in kako velik vpliv imamo na otroke.

Književna vzgoja in knjižni kotiček

Ker je branje pomembna socialna sposobnost, ki jo otrok potrebuje v šoli, pri igri, na vsakem koraku v življenju, je toliko bolj pomembno, da že na samem začetku šolanja spozna njegovo pomembnost, hkrati pa branje začuti kot vir ugodja in navdih (Kropp, 2000).

Knjižni kotiček daje učencem veliko možnosti za razvijanje pozitivnega odnosa do knjige. Učenci si v njem z velikim zanimanjem začnejo ogledovati različno literaturo že na samem začetku svojega šolanja in samostojno segajo po otroških revijah,

slikanicah, enciklopedijah. Književna dela, ki jih imajo na razpolago v knjižnem kotičku, se med šolskim letom spreminjajo glede na letne čase, učne teme in interese učencev. Na razpolago imajo slikanice, različne šaljive zgodbe, slikopise, knjige o živalih, zgodbe o življenju otrok, kuharske recepte, TV-spored, knjige, ki opisujejo poklice, revije ... Knjižni kotiček učenci lahko dopolnijo tudi s knjigami, ki jih prinesejo od doma; tako se le-ta do konca šolskega leta spremeni v pravo malo razredno knjižnico. Učenci z veliko motivacije urijo tehniko branja prav s pomočjo gradiva, ki ga sami prinesejo. Sošolcem predstavljajo zanimivosti, kažejo ilustracije in večkrat se v knjižnem kotičku najde kaj prav neverjetnega. V tem šolskem letu je npr. veliko zanimanja požel star telefonski imenik, ki je postal zelo iskano in imenitno branje učencev v času podaljšanega bivanja in jutranjega varstva.

V knjižnem kotičku izvajamo različne bralne dejavnosti, ki pripomorejo k do vzetnosti za književnost. Glavni namen teh dejavnosti, ki jih imenujemo bralne minutke, je razvoj bralnih navad ter ljubezni do branja. Dejavnosti se iz dneva v dan spreminjajo in učenci jih nestrpnost pričakujejo. Otrokom berem z velikim navdušenjem in ne vztrajam, da bi se čim prej naučili samostojno brati.

Ob umetnostnih besedilih zelo uživam in vse pogosteje opažam, da se moje navdušenje prenaša na otroke, jih prevzame in prepriča. Glasno branje pozitivno vpliva tudi na razvoj jezika in pismenosti, kasneje pa na boljše razumevanje prebranega. Vse to vpliva tudi na dober učni uspeh. Otrok se ob poslušanju zgodb in pravljic vživi v zgodbo, si predstavlja pokrajino, dogodke, se v domišljiji poistoveti z drugimi, ob tem se mu porajajo različni občutki, kot so strah, veselje, žalost.

Najpomembnejša za učenje branja je otrokova notranja motivacija, ki jo dejavnosti v knjižnem kotičku še bolj spodbujajo. Učenci želijo čim prej priti do stopnje, ko lahko sami izpeljejo kakšno dejavnost, vse to pa je neprecenljiva motivacija za učenje branja.

Današnji otroci potrebujejo veliko več časa za pripravo na delo, da se umirijo ter prisluhnejo navodilom za delo. Pri izvajanju različnih dejavnosti v knjižnem kotičku pa

teh težav ni, saj otroci radovedno čakajo bralne minutke.

Pri učencih je zelo priljubljena tako imenovana sirova potička. Otrokom berem znano zgodbo. Občasno dodam v besedilo izmišljeno besedo ali besedno zvezo. Na primer: Babica je živela v sirovi potički ob robu gozda. Otroci se zelo hitro odzovejo in popravijo napačno besedo: Babica ni živela v sirovi potički, ampak v hiši.

V knjižnem kotičku večkrat izvedemo dejavnost, v katero na koncu vključimo učenca, ki že zna brati. Otrokom berem zgodbo, malo pred koncem končam in pustim, da konec zgodbe prebere otrok. Vsi se veselijo trenutka, ko bodo konec zgodbe prebrali sami. Občasno pa konca zgodbe ne preberemo, ampak pustimo, da si ga vsak sam naslika v svoji domišljiji.

Otroci si večkrat želijo dejavnost, ki jo imenujemo glavni junak. Med branjem zgodbe, nekje na sredini, glavnemu junaku spremenim ime. Pri tej dejavnosti je pozornost učencev res na višku, saj zelo pozorno poslušajo, da lahko hitro popravijo ime glavnega junaka.

Otroke zelo navdušuje tudi dejavnost, ki smo jo poimenovali smeški. Ko učencem berem zgodbo, jim določene besede preberem z visokim ali nizkim glasom, drugačnim naglasom, oponašam živali. Učenci v dejavnosti uživajo, se smeji in opažam, da kasneje, ko se poistovetijo z različnimi

junaki v zgodbah, tudi sami spremenijo glas in zelo nazorno upodobijo vlogo, ki jo imajo.

Otrokom je všeč tudi branje v nadaljevanjih. Sami izberejo knjigo, ki jo potem vsak dan beremo, ponavadi po poglavjih. Vedno napovem naslov zgodbe za naslednji dan in res je lep občutek, ko opazuješ veliko radovednost učencev. Po branju se vedno pogovarjamo o prebranem, učenci izrazijo svoje mnenje, svoje komentarje. Z velikim zanimanjem si ogledujejo ilustracije v knjigah, na katere smo še posebej pozorni. V času poustvarjanja tudi sami narišejo in naslikajo svoje predstave o dogajalnem prostoru, književnih junakih in domišljjsko nadaljujejo zgodbo. Svoje občutke, misli o knjigi delijo s sošolci in ob tem, ko sodelujejo pri branju, v različnih dejavnostih pred branjem in po njem, pridobivajo pozitivno samopodobo.

Pripovedovanje in poslušanje zgodbe

Neprecenljivega pomena je tudi pripovedovanje o prebranem, saj otrok s tem ne razvija samo sposobnosti komunikacije, temveč tudi koncentracijo in sposobnost ločevanja pomembnih podrobnosti. Otrok, ki pripoveduje zgodbo, sedi na pravljичnem stolu, ki ga v ta namen okrasimo z veliko belo čipkasto pentljo – gre

za nekakšen pajčolan, ki nas popelje v pravljичni svet. Dogovorili smo se, da nas bo priprava pravljичnega stola spomnila, da se je treba umiriti, si pripraviti blazine, na katere se udobno namestijo in se pripravijo na poslušanje. Pravljice pripovedujejo ob knjigah, ki jih prinesejo od doma in ki so jim jih starši večkrat prebrali. Ob poslušanju zgodbe se učenci vživijo v njeno vsebino in vanjo vnašajo lastna doživetja in čustva.

Branje otrokom v vrtcu

Na naši šoli je že nekajletna tradicija, da prvošolci enkrat na teden obiščejo otroke najstarejše skupine vrtca in jim berejo. To je za prvošolce naloga, ob kateri se počutijo zelo pomembne, saj ni dolgo od tega, ko so sami obiskovali vrtec in z velikim zanimanjem poslušali šolarje. V šoli in doma urijo branje in z veliko nestrpnostjo čakajo trenutek, ko je njihovo branje tako tekoče, da so pripravljeni za branje v vrtcu. Za urjenje branja imamo v prvem razredu pravilo, ki se glasi 'manj je več'; beremo vsak dan po malem, 10 minut, vendar se tega res držimo in ne mine dan, ko otrok ne bi glasno bral. Seveda poteka branje diferencirano glede na njegove sposobnosti in predznanje; vsak je deležen individualnega pristopa, ki mu omogoča optimalno napredovanje. Na bralnih minutkah, ki jih izvajamo v vrtcu, sta prisotna tudi veliko navdušenje in motivacija za branje pri vrčevskih otrocih, ki si želijo v šolo, da bodo nekoč tudi oni brali mlajšim otrokom.

Branje vsak dan

Z dejavnostmi v knjižnem kotičku ter s spodbujanjem staršev, da otroku vsak dan berejo, umeščam branje v naš vsakdanjik. Z zgledom, ki ga odrasli dajemo otrokom, jih želimo vzgojiti v dobre bralce za vse življenje. Ob vsem tem pa je za otroka gotovo najpomembnejši čas, ko mu starši berejo, saj takrat čuti ljubezen in nežnost, branje pa postane vir ugodja. ◀

Viri in literatura

- Jamnik, Tilka (1997): *Književna vzgoja otrok od predbralnega obdobja do 9. leta starosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Knaflič, Livija (2009): *Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje družinske pismenosti*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Kropp, Paul (2000): *Vzgojanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje*. Tržič: Učila.

Foto: BS